

**Deputat în Parlamentul
Republicii Moldova**

**Domnului Radu MARIAN
Președintele Comisiei economie, buget și finanțe**

AMENDAMENT

la proiectul legii bugetului de stat pentru anul 2024

(nr. 436 din 01.12.2023)

În conformitate cu prevederile art.59 din Regulamentul Parlamentului se înaintează următorul amendament la proiectul legii bugetului de stat pentru anul 2024, nr. 436 din 01.12.2023.

1. La anexa 3.1 „Cheltuieli”, cod 0223, Instituția „Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale”, la subprogramul „Învățământ”, cod 09 se majorează suma cheltuielilor cu 20000,0 mii lei;
2. La anexa 3.1 Cheltuieli”, cod 0228, Instituția „Ministerul Muncii și Protecției Sociale”, la subprogramul „Protecția șomerilor”, cod 9008, se majorează suma cheltuielilor cu 40000,0 mii lei;

Argumentare:

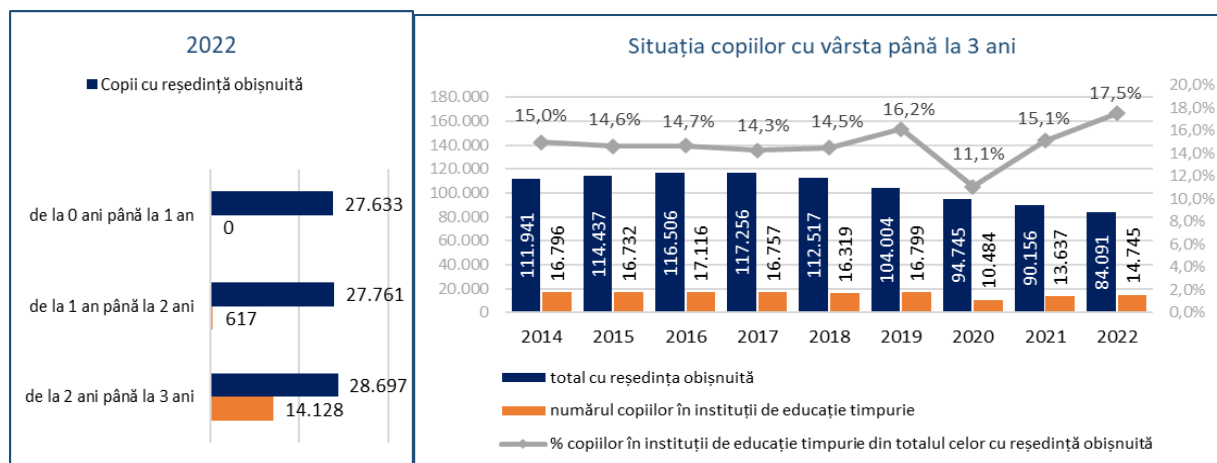
Amendamentul respectiv are ca obiectiv principal rectificarea bugetului public național în două domenii cheie, reflectând preocuparea pentru dezvoltarea societății și sprijinul acordat familiilor și persoanelor în căutarea unui loc de muncă. **În primul rând, se propune extinderea serviciilor de creșă publice cu finanțare de la bugetul de stat, prin majorarea bugetului alocat pentru programul "Satul European".** Această măsură are scopul de a facilita accesul părinților la servicii de îngrijire a copiilor de vârstă preșcolară și de a promova echilibrul între viața de familie și cea profesională. **În al doilea rând, proiectul de lege vizează susținerea măsurilor active implementate de către Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de**

Muncă (ANOFM), cu scopul de a sprijini integrarea pe piața muncii a persoanelor aflate în căutarea unui loc de muncă și de a stimula dezvoltarea economică a țării. Aceste două direcții de acțiune reflectă angajamentul nostru pentru îmbunătățirea calității vieții cetățenilor și pentru susținerea unei societăți echitabile și prospere.

(i) Extinderea serviciilor de creșă publice cu finanțare de la bugetul de stat, prin majorarea bugetului alocat pentru programul "Satul European"

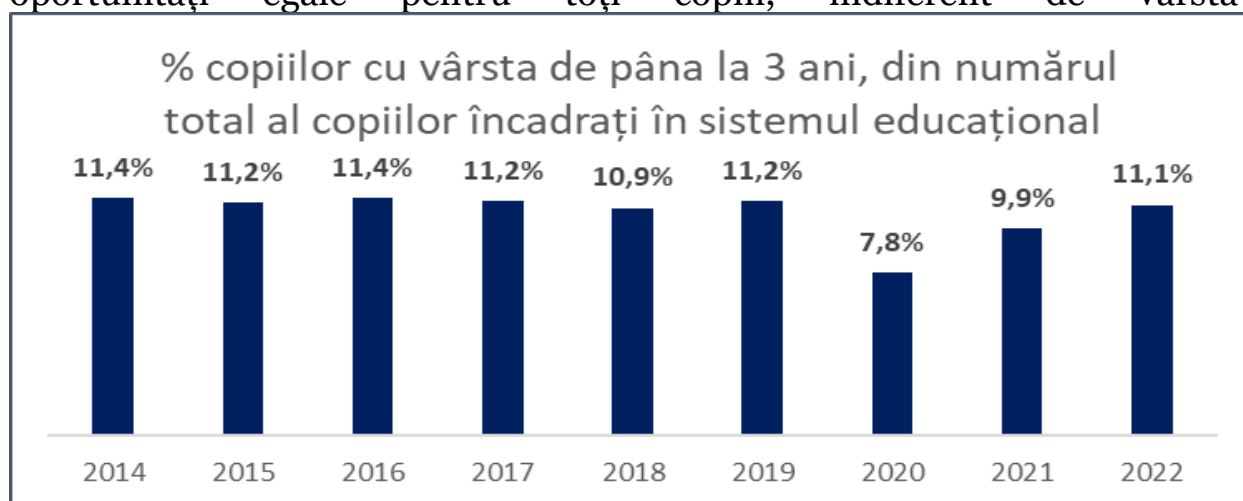
În ultimii doi ani, Republica Moldova a parcurs un drum semnificativ în ceea ce privește susținerea familiilor cu copii mici și asigurarea unei echilibrări eficiente între viața de familie și cea profesională. Adoptarea unei serii de măsuri legislative a reprezentat un pas crucial pentru consolidarea acestui progres. Cu toate acestea, pentru a asigura continuitatea și un impact de succes a acestor măsuri, este esențial să se investească în dezvoltarea și furnizarea diverselor tipuri de servicii de îngrijire a copiilor. Aceste servicii joacă un rol fundamental în susținerea părinților și în crearea unui mediu propice pentru dezvoltarea sănătoasă a copiilor. Fără aceste servicii, măsurile legislative adoptate în ultimii doi ani nu ar putea atinge obiectivele propuse și nu ar putea aduce beneficii semnificative familiilor și societății în ansamblu.

În 2022, în medie, doar 17,5 % din numărul total al copiilor cu reședința obișnuită, cu vârsta de până la 3 ani erau încadrați în instituțiile de educație timpurie. Conform datelor statistice pentru anul 2022, se poate observa că în medie doar 17,5% din numărul total al copiilor cu reședința obișnuită și vârsta de până la 3 ani au fost încadrați în instituțiile de educație timpurie. Această încadrare majoritară se concentrează asupra copiilor cu vârsta cuprinsă între 2-3 ani. Analizând evoluția acestei rate în ultimii ani, se poate remarca o creștere nesemnificativă a copiilor încadrați în sistemul educațional în raport cu numărul total al copiilor cu viza de reședință obișnuită. Astfel, în anul 2020, rata de încadrare era de 11,1%, în 2021 a crescut la 15,1%, iar în 2022, din numărul total de copii cu vârsta de până la 3 ani și reședință obișnuită, doar 17,5% erau încadrați în sistemul educațional. Aceste cifre subliniază necesitatea unor eforturi susținute pentru a îmbunătăți accesul copiilor la educația timpurie și pentru a asigura o rată mai mare de încadrare în acest sistem important pentru dezvoltarea lor.

În anul 2022, doar 11,1% din numărul total de copii încadrați în sistemul educațional aveau vârsta de până la 3 ani. Graficul de mai jos ilustrează procentul de copii cu vârsta de până la 3 ani din numărul total de copii încadrați în sistemul educațional în ultimii ani. Din păcate, cifrele dezvăluie o realitate îngrijorătoare. În anul 2020, doar 7,8% dintre copiii încadrați în sistemul educațional aveau vârsta de până la 3 ani. Această cifră a crescut ușor în 2021, atingând 9,9%. Cu toate acestea, în anul 2022, doar 11,1% din numărul total de copii încadrați în sistemul educațional se încadrează în această categorie de vârstă. Este evident că procentul este încă foarte mic și subliniază nevoia urgentă de a lua măsuri pentru a îmbunătăți accesul copiilor mici la educație timpurie.

Această cifră redusă reflectă o problemă semnificativă care trebuie abordată în mod serios. Educația timpurie joacă un rol crucial în dezvoltarea copiilor și în pregătirea lor pentru viitor. Prin urmare, este esențial să se facă investiții și să se dezvolte politici adecvate pentru a crește acest procent și pentru a asigura oportunități egale pentru toți copiii, indiferent de vârsta lor.

Pentru a aborda provocările semnalate legate de accesul limitat la serviciile publice de îngrijire a copiilor în vârstă de până la 3 ani, Parlamentul a adoptat o lege specială care vizează dezvoltarea și implementarea

serviciilor alternative de îngrijire a copiilor. Această lege reprezintă un pas important în direcția asigurării unei oferte mai ample și mai variate de îngrijire pentru cei mici și familiile lor. Totodată, Ministerul Muncii și Protecției Sociale a elaborat și aprobat Programul Național pentru extinderea serviciilor de îngrijire a copiilor cu vârsta de până la 3 ani. Acest program reprezintă o inițiativă crucială pentru a crește disponibilitatea și accesibilitatea serviciilor de îngrijire, asigurându-se că fiecare copil are șansa de a beneficia de educație timpurie și de calitate. Prin aceste măsuri legislative și de politici publice, se urmărește promovarea dezvoltării armonioase și a oportunităților egale pentru copiii din Moldova.

În contextul preocupării constante pentru dezvoltarea comunităților locale și pentru a susține accesul la servicii de îngrijire pentru copii cu vârsta de până la 3 ani, anul trecut s-au alocat resurse semnificative pentru Fondul Național pentru Dezvoltare Regională și Locală (FNDRL). Astfel, suma alocată a fost destinată pentru acordarea de granturi mici în cadrul Programului Național „Satul European Expres”, ediția 2023, cu scopul de a extinde grupurile de creșe publice. Prin intermediul unui concurs riguros organizat în acest sens, au fost selectate 22 de proiecte de construcție și reabilitare a creșelor din cele 43 de propuneri depuse de autoritățile publice locale de nivelul I.

Aceste investiții au avut ca rezultat crearea unui mediu sigur și stimulant pentru dezvoltarea copiilor, iar valoarea totală a proiectelor se ridică la 10 milioane de lei, finanțați din Fondul Național pentru Dezvoltare Regională și Locală. În urma acestor eforturi, și cu suportul donatorilor s-au înregistrat progrese notabile, inclusiv:

- Extinderea cu 15 grupe noi, ceea ce a creat 300 de locuri suplimentare pentru copii în creșe.
- Dotarea, echiparea și pregătirea pentru sezonul rece a 20 de grupe de creșe.
- În total, 35 de grupuri de creșe au beneficiat de investiții semnificative.
- Un număr impresionant de 806 copii beneficiază direct de aceste îmbunătățiri în infrastructură și servicii.
- În plus, 920 de persoane au fost implicate în instituțiile reabilite, contribuind la oferirea de servicii de calitate pentru copii și familiile lor.

Este important de menționat că, până în prezent, 7 autorități publice locale au finalizat lucrările, achitându-le integral și finalizând recepția acestora. Alte 8 autorități publice locale au în desfășurare lucrări, iar acestea au fost facturate integral. De asemenea, 5 autorități publice locale au proiecte în curs de execuție, acestea fiind facturate parțial. Aceste progrese semnificative în dezvoltarea infrastructurii pentru copiii de vârstă ante preșcolară reprezintă un pas important în asigurarea accesului la servicii de înaltă calitate și în îmbunătățirea vieții familiilor din comunitățile noastre.

În timpul procesului de aplicare a acestor proiecte pentru dezvoltarea serviciilor de creșă, s-a constatat că mai multe autorități publice locale au dorit să participe, dar limitele resurselor financiare disponibile nu au putut acoperi în totalitate

necesitățile existente. Multe dintre comunități necesitau reparații capitale complete ale infrastructurii pentru a oferi servicii de calitate pentru copiii lor.

Pentru a continua să sprijinim autoritățile publice locale în eforturile lor de a crea, extinde și îmbunătăți serviciile de creșă, este esențial să alocăm resurse financiare semnificative. **Prin urmare, propunem alocarea unei sume de cel puțin 20 mln MDL pentru acest obiectiv crucial.** Acest lucru ar permite unui număr mai mare de comunități să beneficieze de sprijinul necesar pentru a dezvolta infrastructura și serviciile pentru copiii cu vârsta de până la 3 ani.

Crearea și extinderea serviciilor de creșă reprezintă o prioritate de politică publică recentă în Moldova. Aceste eforturi sunt în concordanță cu Strategia Moldova 2030, care promovează accesul la serviciile de educație și îngrijire timpurie a copiilor, precum și la educația preșcolară. Aceasta reprezintă un angajament semnificativ în direcția dezvoltării durabile și contribuie la ameliorarea calității vieții în Moldova. De asemenea, această inițiativă are potențialul de a sprijini abilitarea economică a femeilor și de a reduce presiunile financiare și psihologice cu care se confruntă familiile cu copii. Este esențial să continuăm să investim în această direcție și să ne asigurăm că toți copiii au acces la servicii de calitate care să le susțină dezvoltarea timpurie.

(ii) Susținerea măsurilor active implementate de către Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă (ANOFM)

În 2023, peste 10 000 de persoane și-au găsit un loc de muncă datorită măsurilor și eforturilor Agenției Naționale pentru Ocuparea Forței de Muncă (ANOFM). Conform datelor ANOFM pentru anul 2023, un număr de 10.150 de persoane aflate în căutarea unui loc de muncă au fost plasate cu succes pe piața muncii. Dintre acestea, 8.477 de persoane erau șomeri. Detaliind distribuția acestora, observăm că 3.784 de persoane angajate erau femei, iar 1.507 persoane se încadrează în grupa de vârstă 55-65 ani. De asemenea, 260 de persoane cu dizabilități și 3.110 tineri cu vârste cuprinse între 16 și 35 de ani au găsit locuri de muncă în această perioadă. De menționat că 221 de cetățeni ai Republicii Moldova, care s-au reîntors de peste hotare, au beneficiat de serviciile ANOFM. Dintre șomerii înregistrați, 5.357 domiciliază în mediul rural, reflectând necesitatea dezvoltării pieței muncii în aceste zone. În ceea ce privește nivelul de calificare, 2.643 dintre șomeri nu dețin o calificare specifică, având studii secundare generale (gimnaziale). De asemenea, datele arată că 23,8% dintre șomeri s-au angajat în domeniul activităților de servicii colective, sociale și personale, în timp ce 27,3% au optat pentru sectorul construcțiilor. Alte 12,5% au ales industria, iar 11,7% s-au orientat către agricultură, demonstrând diversitatea domeniilor în care se găsesc oportunități de angajare. De asemenea, 9,5% dintre aceștia au găsit locuri de muncă în comerțul cu ridicata și cu amănuntul, subliniind importanța diversificării pieței muncii. Pe tot parcursul aceleiași perioade, ANOFM a înregistrat 31.404 de locuri de muncă vacante, ceea ce denotă existența unui potențial semnificativ de angajare pentru cei aflați în căutarea unui loc de muncă.

Analiza alocării bugetare pentru Programul 9008 Protecția Socială, gestionat de Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă (ANOFM), pentru anul 2023 arată că suma alocată este insuficientă pentru a acoperi cerințele reale. Această subfinanțare semnificativă afectează eficiența programului și capacitatea ANOFM de a răspunde în mod adecvat cererii în creștere pentru măsurile active de ocupare.

În anul 2023, numărul persoanelor care au beneficiat de măsurile active de ocupare a înregistrat o creștere semnificativă. Modificările legislative adoptate au stimulat angajarea și inițierea de afaceri, ceea ce a dus la o cerere sporită pentru formarea profesională, subvenționarea locurilor de muncă și alte măsuri similare. Cu toate acestea, bugetul aprobat nu a ținut pasul cu această creștere a cererii, iar sumele disponibile au fost epuizate rapid, în primele 5 luni ale anului. Începând cu data de 01.08.2023 au fost suspendate toate măsurile active de ocupare. Totodată menționăm, că odată cu rectificarea Legii Bugetului de Stat pentru anul 2023 în luna octombrie au fost reluate toate măsurile active de ocupare conform Legii 105/2018. La momentul actual sunt un număr mare de solicitări atât din partea șomerilor cât și a angajatorilor privind antrenarea în măsurile menționate. Astfel mijloacele financiare care sunt incluse actualmente în proiectul bugetului, vor fi insuficiente pentru anul 2024 pentru implementarea acestora. Pentru a preveni situația creată în anul 2023, considerăm majorarea alocațiilor bugetare la linia de bază cu 40 mil. MDL pentru anul 2024.

De asemenea, este important de menționat că aceste măsuri au contribuit semnificativ la stimularea economiei locale și la crearea de noi locuri de muncă. Cu toate acestea, subfinanțarea programului ar putea compromite aceste progrese și ar putea afecta negativ eforturile de ocupare a forței de muncă și dezvoltare economică.

Pentru a asigura continuitatea și eficiența programului în anul 2024 și pentru a răspunde adecvat cererii în creștere pentru măsurile active de ocupare, este esențială majorarea alocațiilor bugetare. Prin alocarea suplimentară de resurse financiare, vom putea menține și consolida impactul pozitiv al acestor măsuri asupra pieței forței de muncă și asupra economiei în ansamblu.

Majorarea bugetului pentru Programul 9008 Protecția Socială reprezintă o investiție în dezvoltarea economică și în reducerea șomajului în Republica Moldova. Este esențial să alocăm resursele necesare pentru a susține aceste eforturi și pentru a asigura prosperitatea și bunăstarea cetățenilor noștri.

Marina MOROZOVA
Deputată în Parlament